

राजश्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन

आ.व २०७९/०८०

धार्चे गाउँपालिका

स्थानीय राजश्व परामर्श समिति

माछ्छीखोला, गोरखा

गण्डकी प्रदेश, नेपाल

२०८०

ईमेल: rmdharche@gmail.com

वेबसाईट: <https://dharchemun.gov.np/>

प्रतिवेदक

स्थानी राजश्व परामर्श समितिका पदाधिकारीहरु

संयोजक श्री सुनिला गुरुङ(उप प्रमुख)

सदस्य श्री काजीमान सुनार (प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)

सदस्य मित्र बहादुर सुनार (का.पा सदस्य)

सदस्य पासमाया गुरुङ (का.पा सदस्य)

सदस्य धन कुमार गुरुङ(धार्चे गा.पा उद्योग वा.ई)

सदस्य सचिव श्री धन कुमारी दूरा धार्चे गा.पा

भूमिका

यस धार्चे गाउँपालिकाको आर्थिक,सामाजिक,सांस्कृतिक विकास र समृद्धिको लागि राजस्वका नितीहरू तथा पद्धतिको विकास गर्नु पर्ने, राजस्वका क्षेत्र र दर निर्धारण गर्नु पर्ने तथा राजस्व प्रशासनका लागि सुधारका लागि आवश्यक सल्लाह सुझावहरू सिफारिस गर्नु पर्ने भएकाले स्थानीय तहको योजना तथा तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम राजस्व परामर्श समितिको गठन भएको हो ।

यस आ.व २०७९/०८० को वास्तविक आय विवरण अनुसार तथा आगमी २०८०/०८१ का लागि पेश हुन गई रहेको यस धार्चे गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आर्थिक विधेयकमा समावेश गरिनु पर्ने राजस्व सम्बन्धी विषयहरू सुझाव दिन अभिप्रायले यो प्रतिवेदन तयार पारिएको हो । राजस्व दरहरूमा आंशिक फेरबदल गरी थप नयाँ करका क्षेत्रहरू तय गरी दरहरू तोकी सिफारिस गरेको छु । यस प्रतिवेदनले धार्चे गाउँपालिकाको दिगो आर्थिक विकासमा उल्लेखित सहयोग पुग्ने अनुमान गरेको छु ।

यो प्रतिवेदन तयार गर्न सहयोग गर्नु हुने यस समितिका सदस्य तथा राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई सुझाव र विचार प्रदान गर्नु हुने यस समितिका सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई विशेष धन्यवाद ज्ञापन व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

.....
सुनिला गुरुङ

संयोनक

स्थानीय राजस्व परामर्श समिति

(क) पृष्ठभूमी

नेपालको संविधान २०७२ अनुसूची ८, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६५, स्थानीय तहको राजस्व सुधार दिगदर्शन २०७६ एवं स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिगदर्शन २०७४ को बुदा नं. ५.२.१ ले राजस्व परामर्श समितिलाई प्रदान गरेको कार्य जिम्मेवारी अनुसार संघीय वित्त व्यवस्थाका मान्यता अनुरूप यस परशुराम नगरपालिका अन्तरगत रहेका राजस्वका विभिन्न श्रोत साधनहरूको समुचित उपयोग, परिचालन एवं व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि यस धार्चे गाउँपालिकाको आ.व. २०८०/०८१ को कर तथा राजस्व सम्बन्ध व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न र जन उत्तरदायी पारदर्शी, प्रभावकारी सेवा प्रभाव गर्ने उद्देश्यले राजस्व परामर्श समितिको बैठक बसी स्थानीय राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरि वैज्ञानिक कर प्रणाली अवलम्बन गर्ने र कर संकलनलाई सरल र व्यवस्थित गर्ने प्रयोजनका लागि अगामी आर्थिक वर्ष २०८०/०८१का लागि प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको प्रक्षेपण तथा अनुमान गरि कार्यपालिकामा सिफारिस गरिएको छ ।

(ख) राजस्वको मौजुदा अवस्थाको विश्लेषण :

यस धार्चे गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमतामा वृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता अपरिहार्य बन्न पुगेको छ । यसका लागि नगरपालिकाको राजस्व अधिकारका सम्भावनाहरूको खोजी गर्ने सम्भाव्य क्षेत्रको राजस्व परिचालनका लागि अवलम्बन गरिनु पर्ने नीतिगत, कानुनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरू पहिचान गरि कार्यान्वयनमा ल्याउन पहल भई रहेको छ । यस गाउँपालिकाको राजस्वको मौजुदा अवस्था विश्लेषण गर्दा आ.व २०७९/२०८० को अनुमानित राजस्व रु.६०,००,०००/ (साठी लाख) अनुमान गरिएको मा यथार्थ आय २०८०।०३।२२ गते सम्मको विवरण रु.४३,०५,३५२.३५ / भएको छ । जुन ७१.७५% प्रतिसत प्राप्त हुन आउछ । यसरी राजस्वको मौजुदा अवस्था विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको राजस्व परिचालन क्षमतामा विगतको तुलनामा सुधार हुदै गएको भएता पनि श्रोत परिचालनको अवस्था कमजोर रहेको देखिन्छ । चालु आ.व. ०७८/०७९ मा विगत आ.व.हरूको तुलनामा राजस्व अनुमान व्यवहारिक र यथार्थपरक बनाउने प्रयास गरिएता पनि राजस्व वृद्धिको अनुमान अनुसारको राजस्व असुलीको सम्भावना न्यून रहेको छ । राजस्व अनुमान केही बढी गरिएको र बढाईएका करका दायरा एवं श्रोतहरूमा कर लगाउने र करदाताहरू लाई कर शिक्षामा अनुशिक्षण गर्न नसकीएको एवं कर बुझाउनु नागरिकको कर्तव्य हो भन्ने भावनाको विकास हुन नसक्नु तथा वडा कार्यालयहरूले करदाताहरू लाई करको दायरामा ल्याउन नसक्नु र गाउँपालिकाले अह्वान गरेको बोलपत्र अनुसार सबै नदि खोलाम्मा ठेक्का नलागेको अवस्था रहेकोले अपेक्षित राजस्व वृद्धि हुन नसक्नु आकलन गरिएको छ । राजस्वको शिर्षकको आधारमा विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको आन्तरिक आय अपेक्षाकृत संकलन हुन नसक्नुका कारणहरू निम्नानुसार रहेको छन् ।

- गाउँपालिकाको आफ्नो बस्तुस्थितको मुल्याङ्कन नगरी आन्तरिक आयको अनुमान गर्नु।
- समय सापेक्ष रूपमा गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा परिमार्जन हुन नसक्नु ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोरी हुनाले अधिकार तथा सेवा प्रवाहमा व्यापक वृद्धि हुदाहुदै पनि गाउँपालिकाले अपेक्षा गरेको अनुसार राजस्व संकलन हुन नसक्नु ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको चुहावट रोकनको लागि आवश्यक कदम नचालिनु ।
- वडा तहबाट सिफारिस दस्तुर शुल्क अपेक्षाकृत रूपमा संकलन हुन नसक्नु ।
- व्यापारी व्यवसायीसंग उठाईने कर उठाउन नसकिनु ।
- गाउँपालिकाको सम्पतिको बहालबाट उचित आय उठाउन नसकिनु ।

(ग) राजस्वका नीतिहरू :

अगामी आर्थिक वर्ष ०८०/०८१ का लागि राजस्व अभिवृद्धि सम्बन्धि तपसिल अनुसारका नीतिहरू तयार गरि लागु गरिने छन ।

- ❖ कर व्यवस्थापन सम्बन्धि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सुदृढ गरि प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याईने ।
- ❖ धार्चे गाउँपालिकाबाट २०७९/०८० मा प्रारम्भिक वातावरणी प्ररिक्षण (IEE) सम्पन्न गरिएकोले यस गाउँपालिका क्षेत्र भएर बग्ने नदी एवं खोलाहरूको समयमै ठेक्का अवहान गरि कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- ❖ कर लाई भार को रूपमा हैन कर्तव्य र दायित्वको रूपमा लिने वातावरण श्रृजना गरि कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- ❖ कर प्रशासन सुधार सम्बन्धी करदाता शिक्षा अभियानको रूपमा संचालन गरिने छ । कर सम्बन्धी विभिन्न प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू संचालन गरि सम्बद्ध सबैको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।
- ❖ कर छली एवं चुहावट नियन्त्रणका लागि प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली अवलम्बन गरिने छ ।
- ❖ करको दायरा बढाउन दण्ड र पुरस्कारको निति अवलम्बन गरिने छ ।
- ❖ निषेधित समयावधिमा अवैधरूपले नदिजन्य पदार्थ संकलन एवं उत्खनन् गर्ने गराउने लाई राजस्व प्रमार्श समितिले तय गरेको दण्ड जरिवानालाई कडाई पुर्वक लागु गर्ने निति अवलम्बन गरिने छ ।
- ❖ गत आ.व.हरूमा कर, सेवा, शुल्क निधारण भई लागु गरिएका कार्यान्वयन हुन नसकेका करका क्षेत्रहरू कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ❖ गत आ. व.हरूमा करको दायरामा नसमेटीएका निकासी पैठारी कर एवं दस्तुरहरू अगामी आ.व. को आर्थिक ऐनमा समावेस गरि करको दायरा बढाईने छ ।
- ❖ वडा कार्यालयहरूले वार्षिक रूपमा उठाएको राजस्व रकमलाई बजेट विनियोजन तथा बजेट वाडफाडको आधार तथा सुचकांक संग आवद्य गरिने छ ।

(घ) करका आधारहरू :

अगामी आ.व. २०८०/०८१ का लागि राजश्वको अनुमान तथा प्रक्षेपणका आधारहरू देहाय अनुसार रहेका छन् ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची- १	वार्षिक आयको तुलनात्मक विवरण
अनुसूची- २	सम्पत्ति कर प्रक्षेपण
अनुसूची- ३	भूमिकर (मालपोत) आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ४	घरबहाल कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ५	बहाल बिटौरी कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ६	व्यवसाय कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ७	जडिबुटी कवाडी तथा जिवजन्तु कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ८	विज्ञापन कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ९	मनोरञ्जन कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १०	सवारी साधान कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- ११	प्राकृतिक स्रोत उपयोग कर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १२	नक्सा पास दस्तुर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १३	सिफारिस दस्तुर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १५	नाता प्रमाणित दस्तुर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १६	सम्पत्ति मूल्यांकन र आय स्रोत प्रमाणित दस्तुर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १७	अन्य दस्तुर आय प्रक्षेपण
अनुसूची- १८	दण्ड जरिवाना आय प्रक्षेपण

धार्चे गाउँपालिकाको आन्तरिक रकजश्व प्रक्षेपण विवरण

धार्चे गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
माछीखोला, गोरखा
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

बार्षिक आयका प्रक्षेपित श्रोतका शिर्षक	आ.व २०७९/०८०		आ.व २०८०/०८१	
	यथार्थ जम्मा आय रकम		प्रक्षेपित बार्षिक अनुमानित आय रकम	
आन्तरिक श्रोतबाट संकलन हुन सक्ने अनुमानित राजश्व रकम	शिर्षक	रकम	शिर्षक	रकम
	सम्पति कर	३४९२०	सम्पति कर	१०००००
	भुमि तथा मालपोत कर - ११३१४	१०९१२३३.५१	भुमि तथा मालपोत कर - ११३१४	११५००००
	घर बहाल कर - ११३२१	१,२४,११५.००	घर बहाल कर - ११३२१	१२००००
	वहाल विटौरी कर हेलिप्याट	१९००००	वहाल विटौरी कर (हेलिप्याड सेवा शुल्क)	१५००००
	व्यवसाय कर	२३९००	व्यवसाय कर	२०००००
	जडिवुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर - ११६३२	९०००	जडिवुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर - ११६३२	२०००००
	विज्ञापन कर	०	विज्ञापन कर	०
	मनोरञ्जन कर - ११४७३	१०००	मनोरञ्जन कर - ११४७३	१००००
	स्थानीय पूर्वाधार उपयोग कर	०	स्थानीय पूर्वाधार उपयोग कर	१००००
	प्राकृतिक स्रोत उपयोग (दहतर बहतर)	२,४९,१७४.४६	प्राकृतिक स्रोत उपयोग (दहतर बहतर)	१६०००००
	घर नक्सा पास दस्तुर	०	घर नक्सा पास दस्तुर	१००००
	सिफारिस दस्तुर - १४२४३	२,१३,३००.००	सिफारिस दस्तुर - १४२४३	३०००००
	नाता प्रमाणित दस्तुर - १४२४५	३०००	नाता प्रमाणित दस्तुर - १४२४५	१२००००
	मूल्यांकन दस्तुर	७६००	मूल्यांकन दस्तुर	१०००००
	व्यक्तीगत घटना दर्ता शुल्क - १४२४४	१,४९,२००.००	व्यक्तीगत घटना दर्ता शुल्क - १४२४४	२५००००
	दण्ड जरिवाना आय	६०००	दण्ड जरिवाना आय	६००००
	एम्बुलेस सेवा शुल्क	४९०००	एम्बुलेस सेवा शुल्क	४०००००
	संस्था सुचिकृत - ११६९३	३००००	अन्य शिर्षक आय राजश्व	२०००००
	अन्य शिर्षक आय दस्तुर	७३०२०.२६		
	अनलाइनबाट २०७९/०८० को राजश्व संकलन	२०,७०,३६३.२५		
	बैंकमा दाखिला विभिन्न शिर्षकमा	२२३४९६९.१	जम्मा	५२०००००
	जम्मा	४३,०५,३५२.३५		

क) कुल जम्मा आम्दानी (online softwareबाट bankमा दाखिला)

धार्चै गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
माछीखोला, गोरखा
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

क्र.सं.	संकलन केन्द्र	राजश्व संकलन
1	गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय	६,७७,५६६.३५
2	वडानं १ को कार्यालय	६९,००७.०१
3	वडानं २ को कार्यालय	३,२१,४२२.५७
4	वडानं ३ को कार्यालय	२,२७,४३९.९१
5	वडानं ४ को कार्यालय	२,९३,७८५.७४
6	वडानं ५ को कार्यालय	१,५४,५०१.८२
7	वडानं ६ को कार्यालय	१,७४,५२१.५५
8	वडानं ७ को कार्यालय	१,५२,११८.३०
कुल राजश्व		२०,७०,३६३.२५

निष्कर्ष र सुझावहरू:-

- आर्थिक वर्ष २०७९।८० को असार २२ गते सम्ममा रु.४३,०५,३५२.३५ राजस्व रकम सङ्कलन भएको छ ।
- माथिको तथ्याङ्कबाट आ व २०७९।८० मा कुल ६०,००,००० सङ्कलन हुने अनुमान गरियो। यस आ. व. मा कुल ६०,००,०००। राजस्व सङ्कलन गर्ने गरि राजस्व प्रक्षेपण गरिएको थियो । दुङ्गा गिट्टीको कुनै पनि टेण्डर नपरेकोले पनि यस वर्ष अनुमानित राजस्व सङ्कलन गर्न सकिएन । केही नयाँ राजस्वका क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने र प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त गर्ने सकिने राजस्वको क्षेत्रमा आवश्यक पहल गर्ने गरी आगामी आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा रु ५२,००,००० राजस्व रकम सङ्कलन गर्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।